

Jonas Gaidamavičius

Naujas laikraštis

Tose szalyse, kur žodis liusas, kur aiszkinimas ir platinimas tautiszku idėju neranda trukinimo; kur beveik kiekviena dalis dvasiszku turtu žmonijos turi savo organą, per kurią platinasi ir didinasi; kur laikraszcei skaitomi yra szimtais, — pasirodymas naujo laikraszczio neturi tokio svarbumo, kaip pas mus. Szendieniszkame musu padėjime pasirodymas naujo laikraszczio turi buti priskirtu prie svarbesniu ir rustesniu dalyku, nės reikia pergalėti daugybę visokiu nelaimiu, reikia atsakyti ant daugumo klausymu, reikia pasiekti mierį, einant ne keleis nutrintais, bet keleis, kurius dar reikia iszvesti. Bet koks musu padėjimas, kokie medegiszki turtai, kokios spēkos? . . . Atsakymas trumpas: musu padėjimas yra toli biauresnis už padėjimą žydu ir totoriu, nės tiems neužginta laikyti savo kalbą, iszduti laikraszczius, turėti mokslavietes.

Medegiszkus turtus galėtume rasti, kad tarp musu butu daugiau žmonių, troksztancziu tarnauti abelnai, tėvynei, be paturėjimo ant to, ar darbininkai ant szlovės ir pakėlimo tėvynės priguli prie vieno ar kito skyrio, pagal savo dvasiszkas, doriszkas, protiszkas ir svietiszkas pažiuras. Ne gražus tai ir peiktinas daigtas, kad dar daugel Lietuviu ar su visumi nenori suprasti Lietuvos reikalų, ar supranta keblei; turėdami-gi keblų supratimą, mislyja, kad atneszti gerą tėvynei galima tik sutinkant su juju pažiuromis. Tankei matai žmogų, kurs turėdams geriausius norus, isz kalno stato savo iszlygas, nu kuriu atstoti niekados nenori, ir su visumi neklauso, jeigu ką nors jam užmėtinėji. Numazgoję rankas nu visko, nesirupina nei pirsztu pakrutinti dėl pagerinimo tautiszku dalyku. Žinoma, — quot capita — tot seusus — bet ką czia mislyti, apie pervėdimą ar tu, ar kitu asabiszku idėju, kada-gi abelnai lietuviszka tautiszka idėja tik pradygo ir iki pilnam užaugimui reikia dar gerai lukterėti. Nepritruktu mums ir inteligentiszku spēku, kad Lietuvei — inteligentai butu mažiaus apsileidę ir atszalę ant visko, kas priguli prie tautiszku dalyku. Ne perdėsiu sakydams, kad nėra dėl Lietuviu — inteligentu sunkesnio daigto, kaip elgtiesi pagal reikalą Lietuvystės, lengvesnio-gi, kaip iszsižadėti darbuse savo prigimimo ir dvasios. Jau ne klausiu dėl ko taip yra . . .

Dabar pažiurėkime, kokius reikalavimus stato skaitytojai lietuviszko laikraszczio? Daugumas norėtu, idant lietuviszkas laikraštis butu visotiniszku, t. y., idant jame rastu atsakymą ant visokiu klausymu ir visokiose dalyse žmonijos mokslo. Suprantame tokius norus, nės žinoma, kad kiekvienas tikras Lietuvis mėgtu turėti prigimtoje kalboje visokius straipsnius.

Rupinsimės, idant musu laikraštis atsakytu norams skaitytoju; prižadėti vienok, kad laikrasztyje dabar jau bus placzei iszpildytas visos jo dalys, negalime isz priezasties stokes medegiszku turtu. Laikrasztyje dusime vietą visiems balsams Lietuviu, tikru tėvynės mylėtoju. Talpinsime straipsnius tik tokius, kurius matysime naudingais abelnai reikalams Lietuvystės, atmesdami visus dalykus, pavestus užmanymui ar sziochio, ar tokio Lietuviu skyrio, nės mieris musu — tarnauti Lietuvai, negi skirtingoms Lietuviu partijoms.

Peržiurėdami prisiųstus į rėdystę straipsnius, talpinsime tus, kurie taps iszrinkti didumu balsu sąnariu rėdystės.

Pradėjome iszduti laikrasztį prie mažu spēku, prie menku turtu, bet turėdami didę viltį, kad skaitlius musu sądarbininku greit pasididins, kad musu darbas ne liks tuszcziu, bet ras atsiszaukimą tarp visu Lietuviu, troksztancziu Lietuveis buti ir tėvynei savo tarnauti.

Pradžioje užminėkime, kokius trukinimus randa iszleidimas lietuviszko laikraszczio; czia-gi pasakysime, kad trukinimu nesibaidome, darbo nesigailėsime ir nors palengva, bet mierį sieksime. Nors jau gana buvo pražudyta darbuse Lietuviu ir spēku ir medegos, bet

dvasė tautiszka dar ne pražuvo, vietoje-gi szalin nusikreipusiu darbininku stoja nauji, su naujomis spēkomis, su nauja vilczia. Meskime grudą po grudui ant tautiszkos dirvos, o nors ne greit ir palengva, iszaugs gražus, sveiki javai, nės dirva yra iszsigulėjusi ir senei jau sėklos laukia. Iszmokinti Lietuvius lietuviszkai mislyti, sujudinti ir sutraukti jus į darbą, papratinti kaip pridera Lietuviams elgtiesi, iszaiszkinti kelius, kureis eidami garsei galetu pasakyti: „Lietuveis esame!“ pakelti dvasiszką ir medegiszką Lietuvos butę, nukrėsti nu Lietuviu nesuprantamą lipnumą prie svetimu tautu, uždegti szirdyje broliu nors mažą kibirkszti meilės tėvynės — tai yra musu mieris, tai uždutė „VARPO“. Kada-gi musu mislys liks suprastos, kada „Varpas“ taps reikalingu kiekvienam Lietuviuui, kada matysime jus suprantanczius savo spēkas ir kelenczius augsztyn galvas — tada pasakysime: Mokestį už darbus jau apturėjome!

j-g